

ΦΙΛ. 112 Το ζήτημα της ελεύθερης βούλησης

- Υπεύθυνος:** Γεώργιος Καραμανώλης
- Διάρκεια:** 1 εξάμηνο. Μάθημα επιλογής (1 δ.μ. / 4 ECTS)
- Στόχοι:** Η διερεύνηση του ζητήματος της ελεύθερης βούλησης στις βασικές του πτυχές και η συζήτηση θεμελιωδών σχετικών εννοιών (αναγκαιότητα, ελευθερία, πρόσωπο, ευθύνη) και θεωριών
- Περιεχόμενο:** Η αντίληψη ότι κάποιος έχει ευθύνη μόνο όταν έχει την ελευθερία να αποφασίσει, είναι ευρέως διαδεδομένη και αναδύεται σε πολλά ηθικά και βιοηθικά ζητήματα. Δεν είναι ωστόσο σαφές τι ακριβώς σημαίνει «ελευθερία απόφασης», αν και τότε την έχει κανείς, αν και πως είναι διαφορετική από την ελευθερία δράσης, και ποια ακριβώς είναι τα αντίθετά τους. Μπορεί να αποφασίσει ελεύθερα κάποιος που πονά, που απειλείται, που φλέγεται από επιθυμία, που είναι εξαρτημένος; Αλλά και αν δεν συντρέχουν τέτοιες συνθήκες, μπορεί κανείς να αποφασίσει ελεύθερα με δεδομένους τους περιορισμούς της ιδιοσυγκρασίας του, του χαρακτήρα του, της μόρφωσής του, εν τέλει της ίδιας της ανθρώπινης φύσης; Είναι τελικά ο άνθρωπος η πηγή των αποφάσεών και των πράξεών του ή αυτές ρυθμίζονται έξωθεν, και σε ποιο βαθμό; Το πλέγμα αυτών των ερωτημάτων οριοθετεί το ζήτημα της ελεύθερης βούλησης. Το ζήτημα συζητείται ήδη από την αρχαιότητα και ιδιαίτερα έντονα στη νεώτερη και σύγχρονη φιλοσοφία και αποδεδειγμένα ιδιαίτερα απαιτητικό στο βαθμό που έχει τόσο λογική και μεταφυσική όσο και ηθική διάσταση, αλλά και στο βαθμό που επικρατεί ασάφεια και ασυμφωνία ως προς το τι ακριβώς συνιστά «ελευθερία της βούλησης». Στο μάθημα θα κάνουμε τις απαραίτητες διακρίσεις (λογική/φυσική αναγκαιότητα, ελευθερία επιλογής/πράξης, επιθυμία /βούληση) και θα συζητήσουμε τις σχετικές βασικές θεωρίες (ντετερμινισμός, συμβασιοκρατία).
- Διδασκαλία:** Το μάθημα θα είναι σεμιναριακού τύπου. Μετά από την εισαγωγή της πρώτης συνάντησης στις βασικές έννοιες, θα εργαστούμε ως ομάδα πάνω σε δοκίμια της συλλογής Watson και σε κεφάλαια του Kane (2002), (2005). Απαραίτητη η καλή αναγνωστική γνώση των αγγλικών.
- Εξετάσεις:** Εργασίες δοκιμακού χαρακτήρα
- Ενδεικτική βιβλιογραφία:**
- R. Kane (εκδ.), *The Oxford Handbook on Free Will*, Oxford 2002
  - R. Kane, *A Contemporary Introduction to Free Will*, Oxford 2005
  - G. Watson (εκδ.), *Free Will*, Oxford 2003 (2^η έκδ.)